

ХРИСТО БОТЕВ
КАКВО МОЖЕ ДА НАПРАВИ
НАШЕТО ДУХОВЕНСТВО

Част 0 от „Вестник „Знаме““

chitanka.info

Букурещ, 25 януария

Разбира се, че както сяка една разумна личност, така и секи колко-годе събуден народ, който е повикан да земе участие в нравственото и умственото развитие на човечеството, преди сичко е длъжен да си избере една каквато и да е определена цел за своят живот, пък тогава вече да търси средства за нейното постигане, пък тогава вече да избира той или оня исторически път. Право ли е това наше убеждение или не е, ние не можеме тука да се разпространяваме и да разсъждаваме, но като погледаме в какво положение се намира нашият народ, какви са действията на неговите предводители, пастири и учители и какво направление имат стремленията на нашето така наречено младо поколение, то дохождаме до убеждение, че у нас не съществува нито определена цел, нито честни и искрени действия, нито пък разумни и съвременни стремления.

Секи, който познава по-отблизо българският народ и който не е привикнал да гледа на страждущето човечество през призмата на дипломатическото благоразумие и от върхът на днешният политически разврат, то от първият още поглед ще да се убеди, че такъв щастлив и безопасен живот, какъвто живее той нещастен и полуубиен народ, не живеят даже и домашните четвероноги в Европа. А при сичкото това ние виждаме, че нашите предводители, пастири и учители имат съвсем противоположно мнение за своят народ. Тие са се обесили на неговата шия в името на науката, на образованието и на неговите даже свещени исторически и човечески права, ласкаят го с някакъв си напредок в просвещението и в цивилизацията (в робството и в теглилата) и мислят, че с това тие решават задачата на неговото бъдъще политическо съществуване, или ако не, то барем че го приготвяват за едно по-отраднo и по-щастливо положение. Екзархията, за осъществлението на която българският народ прекара, или по-право да кажем, изгуби цели 20 години в борба с двамата заклетни свои исторически врагове, и съществуването на която и днес даже поглъща сичката негова деятелност, е принесла такава полза на той народ, каквато му са принесли различните хатихумаюни, хатишерифи и гюлханета, и е имала такава влияние на неговият мъченически живот, каквото има например пречистението на умирающият скептик,

молитвата — на промененията в атмосферата и заклинанието — на тежките и смъртносните физически рани.

И наистина, ако нашето духовенство и да би искало да бъде малко по-човеческо от разбойниците на Фенер, т.е. ако то и да би искало да върне барем сотата^[1] част от оние громадни пожертвования, които е направило и прави „Стадото“ за земното блаженство на своите пастири, то и това предполагаемо желание е немислимо да може да се осъществи под варварските пети на нашите притеснители и при оние общи ретроградни убеждения, с които е въобще надъхано сяко едно духовенство по земната кора. А какво би могло да направи нашето духовенство за своето потъпкано, оголяло и блеюще стадо? Секи разумен и честен човек, който не може да гледа равнодушно на страданията на брата си, който има в главата си достатъчно количество здрав смисъл и на когото в мозъкът и в сърцето не пъпли кръвта на присмикающите^[2] се — той се би погрижил да облекчи тие безчовечни страдания, помогнал би на народът си, който го храни, пои и облича, да смъкне от себе си оковите на своето политическо робство, а с това заедно и оковите на произходящото от него, нравствено и умствено невежество; подействувал би да изчезнат из средата на работящият и производителният клас на народът онова множество религиозни глупави суеверия, които са убили и убиват постоянно неговите нравствени, умствени и физически сили; най-последно, в името на човечеството и на свободата, въстанал би против сяко едно лъжливо политическо или религиозно учение, което се стреми да разедини силите на народът и да отложи денят на неговото нравствено и политическо освобождение.

А нашето духовенство, което се счита за защитник на народът и в което между наследниците на фанариотите, т.е. между доволно калните личности се намират няколко млади и образовани хора, какво е направило за своят народ? Нашите слепорождени оптимисти искат да ни уверят, че екзархията е начало на нашето освобождение, че тя ще да извади народът ни из тинята на робството и на невежеството, че тя ще да прибере под своите ощипани крила отдалечените части на народът и ще да огради своето стадо от сяка една чужда и вредителна за неговото единство пропаганда и че ще да положи основният камък на неговото бъдеще щастие и благоденствие; но ние, които имаме твърде малко вяра в калимавката, т.е. които се не надеем за мляко от козлите и

които нямаме особена любов към всемирните паразити на човечеството, не можеме да видиме онова, което не съществува, и не можеме да предположиме това, което и самата история опровергава.

Наистина, ако ние да би могли барем на минута да забравим, че и нашето духовенство е такова също, каквито са били и ще да бъдат, като-речи, сичките духовенства по светът, то би помислили, че дебелите чувства и копринените антерии би могли в кръгът на своите действия да направят барем следуюците няколко услуги на народът: 1) като хора, които представляват българският народ пред неговото „отеческо правителство“, тие би могли да бъдат енергически протест против неговите скотски теглила, т.е. тие би могли да го защитят от безчовечните притеснения, даноци, кражби и убийства, които произхождат на сяка една крачка в държавата на разбойниците и които се произвеждат не само от пиените сатрапи на нетрезният идиотин из Долма бахче, но и от сяко едно краставо псе, което е завило чалма на главата си и което носи название правоверен мюсюлманин; 2) като хора, които считат себе си, че стоят по-високо в образованието от средата, която ги окружава, тие би могли да подкрепят и да защитят нашите народни училища, връз които министерството на заслепението и на държавният турски шарлатанизъм е простряло вече своята реформаторска ръка, за да ги преобърне на текета^[3], и в които разпространителите на науката се не занимават с друго нищо, освен да приготвяват нови робове за държавата, нови паразити за народът и нови подобия на себе си; 3) като хора, които познават доколко са свети догматите на фанариотските св. безумци — които догмати и тие сами днес не изпълняват, — тие, наместо да запрещават различните народни обичаи, като сборовете, черковищата, кукерите и др., които са останали като единствено утешение на народът, тие би могли да унищожат постите, които са убили енергията и физиологическите сили на по-голямата част от народът и които са довели тоя народ, като-речи, до степента на тревоядните, и 4) като хора, които се ползват с известни права и влияние над полуубиената рая на н. и. в. шефът на разбойниците, тие би могли да приберат разпръснатите части на народът в едно цяло, да въодушевят и да управят това цяло в пътят към неговото земно, а не небесно спасение; с една дума, тие би могли да направят сичко, което би трябало да направи сяко едно либерално и човеческо духовенство, което не живее само за щастиято на своите

корими и на което целта не е да злоупотреблява само простотата на своето стадо.

Но нашето духовенство отговорило ли е или пристъпило ли е да отговори барем на една от надеждите на своите духовни чада? Какво добро е дочакал а каква полза е видял нашият народ от това духовенство? Това ли, дете наместо да слуша християнската добродетел „търпи, за да се спасиш“ из устата на едни чужденци шарлатани и на един съвсем непонятен за него език, той слуша тая съща добродетел из устата на своите искрено желани някога си пастири, с придобиването на които той виждаше верни шансове за едно по-щастливо бъдъще? Ние би желали да ни докаже някой, че сме даже слепи в това отношение; но дотогава ние няма да престанеме да проповядваме, че при светлината и топлината на полумесецът ни едно наше климатическо растение няма да вдигне връх и няма да принесе плод и че рясата е потребна за който и да е народ не да стои при неговата люлка и да го възпитава в детинството му, а за да го опее и да стои над гробът му после неговата политическа смърт. Попът е на своето място при погребението, а не при рождението. А нашият народ се намира в оная преходна епоха на своят младенчески живот, в която преди сичко му е потребна свобода, за да може да се развие неговият млад организъм, за да може да се очертае неговият характер и за да може да наядне неговият мозък. Наистина, в тая епоха е потребна за него и наука, и възпитание, но новата политическа педагогия за народите ни доказва, че гладният се не учи, че вързаният се не възпитава и че битият не може да пее. Нашите учители и нашето младо поколение трябва да разберат това и да не бъдат барем тие като своите духовни отци. Българският народ не е в гробът на своето преминало, а в люлката на своето бъдъще. А, ако това така, то помогнете му да се отърве от робството!

[1] Стотна. ↑

[2] Влечугите. ↑

[3] Обиталище на дервиши (членове на мюсюлманска религиозна секта). ↑

Издание:

Вестник „Знаме“, I, бр. 7 от 26 януари 1875 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.